

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Uitbreiding Veehouderij te Tirns – Kilewierwei 1, Súdwest-Fryslân

Toetsingsadvies over het milieueffectrapport

6 juni 2014 / rapportnummer 2914-34

1. Oordeel over het milieueffectrapport (MER)

Maatschap Schaap wil haar melkveehouderij aan de Kilewierwei 1 te Tirns uitbreiden met onder meer een nieuwe melkkoeienstal. Het bedrijf zal groeien van de huidige vergunde omvang van 200 stuks melkkoeien en 100 stuks vrouwelijk jongvee naar 450 stuks melkkoeien. Hiertoe wordt een omgevingsvergunning aangevraagd en moet het bouwvlak worden vergroot naar 3 ha, waarvoor wijziging van het bestemmingsplan van de gemeente Sudwest-Fryslân nodig is. In de huidige situatie bevinden zich ongeveer 150 stuks melkkoeien op deze locatie van het bedrijf; droge koeien¹ en vrouwelijk jongvee bevinden zich op een andere locatie. In de voorgenomen situatie zal dat ook het geval zijn. Het bedrijf beschikt daarnaast over een co-vergistinginstallatie.

Omdat het aantal melkkoeien de m.e.r.-beoordelingsdrempel overschrijdt en omdat niet op voorhand kan worden uitgesloten dat significante negatieve gevolgen zullen optreden in Natura 2000-gebieden, wordt voor dit plan en voor de aanvraag betreffende de omgevingsvergunning een milieueffectrapportage opgesteld². De gemeenteraad van Sudwest-Fryslân is het bevoegd gezag voor de bestemmingsplanwijziging, de provincie Fryslân is het bevoegd gezag voor de omgevingsvergunning³.

In dit advies spreekt de Commissie voor de milieueffectrapportage (hierna 'de Commissie'⁴) zich uit over de juistheid en de volledigheid van het MER. Omdat de Commissie tijdens het opstellen van dit advies niet beschikte over een aanvraag of een ontwerpbesluit voor de omgevingsvergunning heeft de Commissie niet kunnen beoordelen hoe dit MER zich verhoudt tot die aanvraag of dat ontwerpbesluit. Voorafgaand aan de besluitvorming zullen de bevoegd gezagen moeten vaststellen of het MER ten grondslag kan liggen aan de te nemen besluiten.

Het MER is goed leesbaar en bevat veel informatie over de verschillende relevante milieuaspecten. **De Commissie signaleert bij de toetsing van het MER desondanks een aantal tekortkomingen.** Zij acht het opheffen ervan essentieel voor het volwaardig meewegen van het milieubelang bij de besluitvorming. De tekortkomingen betreffen:

- De stikstofemissie; de beoordeling van de stikstofemissie is op onderdelen onjuist of onvolledig. Er kan niet worden geborgd dat er geen toename zal zijn van de stikstofemissie en -depositie in Natura 2000-gebieden.

¹ Hoogdrachtige koeien die niet worden gemolken.

² In het MER wordt er nog van uitgegaan dat het (alleen) een plan-MER is; de gemeente heeft in het verzoek om advies verzocht het MER als een combi-MER te beschouwen.

³ Ten tijde van het verzoek om advies ging de gemeente er nog van uit dat zij ook bevoegd gezag was voor de omgevingsvergunning.

⁴ De samenstelling van de werkgroep van de Commissie m.e.r., haar werkwijze en verdere projectgegevens vindt u in bijlage 1 bij dit advies of op www.commissiemer.nl.

- De emissies van de WKK⁵-installaties, groen gasopwerking en de mestbewerking; het MER bevat onvoldoende informatie over de emissies van CO₂, NO_x en fijn stof door de WKK-installaties en over de gevolgen van het gebruik van de voorgenomen mestbewerkinginstallatie voor het milieu.
- De geluidshinder; de effectbeoordeling van de aan- en afvoer van grondstoffen en producten van het bedrijf geeft geen juist beeld van de te verwachten geluidsbelasting van de omgeving.

De Commissie adviseert om eerst een aanvulling op het MER op te stellen en pas daarna een besluit te nemen.

2. Gesignaleerde tekortkomingen

In dit hoofdstuk licht de Commissie haar oordeel toe en doet zij aanbevelingen voor de op te stellen aanvulling. Deze aanbevelingen zijn opgenomen in een tekstkader. Naar het oordeel van de Commissie is het uitvoeren ervan essentieel om het milieubelang volwaardig mee te wegen bij de besluitvorming.

2.1 Stikstofdepositie en Natura 2000-gebieden

In het MER en de Passende beoordeling is veel aandacht besteed aan de stikstofemissie van het bedrijf en de depositie op stikstofgevoelige habitats die daarvan het gevolg is. De Commissie is van mening dat de beoordeling van dit aspect in het MER op de onderstaande punten echter niet geheel juist of niet geheel volledig is.

Referentiesituatie en maximale mogelijkheden

In het MER is voor de beoordeling van de toename van de emissie van stikstof uitgegaan van de vergunde situatie⁶. Daarbij wordt gewezen op een uitspraak hierover, maar wordt ook opgemerkt dat de jurisprudentie over dit onderwerp niet eenduidig is. De Commissie is van mening dat bij de vaststelling van de referentiesituatie voor de toetsing van het voorgenomen plan aan de Natuurbeschermingswet 1998 niet moet worden uitgegaan van de op dit moment vergunde situatie, maar moet worden uitgegaan van de legaal aanwezige veestapel op het moment van aanwijzing van het betreffende Natura 2000-gebied.

Voor de maximale mogelijkheden van het plan is in het MER uitgegaan van het op deze locatie houden van 400 stuks vrouwelijk jongvee naast de beoogde 450 stuks melkkoeien. De Commissie merkt hierover op dat in het ontwerpplan niet is vastgelegd welk deel van het bouwvlak is bestemd voor de veehouderij, en welk deel voor de covergisting/mestbewerking. Het plan laat daardoor toe dat de covergisting/mestbewerking wordt vervangen door stallen voor melkkoeien. Het aantal melkkoeien kan bij de voorgenomen omvang van het bouwvlak

⁵ Warmte-Kracht Koppeling; het gelijktijdig opwekken van warmte en kracht met een verbrandingsmotor of gasturbine.

⁶ Zie paragraaf 4.2 van het MER, laatste zin.

oplopen tot boven de 900. Tijdens het locatiebezoek⁷ is door initiatiefnemer en de gemeente aangegeven dat dit zou kunnen worden opgelost door op de verbeelding bij het bestemmingsplan aan te geven welk deel van het bouwvlak is bestemd voor de veehouderij, en welk deel voor de covergisting/mestbewerking.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER voor de toetsing van het plan aan de Natuurbeschermingswet 1998 uit te gaan van de in die wet voorgeschreven vergelijkingsbasis. Voor de beoordeling van de maximale ammoniakemissie ten gevolge van het plan moet worden uitgegaan van de maximale veebezetting die het plan mogelijk maakt.

Aantasting van natuurlijke kenmerken Natura 2000-gebieden

In het MER is aangegeven dat de stikstofemissie vanuit het bedrijf – ten gevolge van het toenemen van de omvang van de veestapel – aanzienlijk zal toenemen. Daarbij wordt aangegeven dat de toename van de depositie in Natura 2000-gebieden in het voorkeursalternatief zal worden gemitigeerd door de uitbreiding van het bedrijf met een mestverwerking. In een bijlage bij het MER⁸ is aangegeven dat hiermee wordt bedoeld dat de vervluchtigbare stikstof in de mestverwerkingsinstallatie grotendeels uit de mest wordt verwijderd. Als het eindproduct van de mestverwerking vervolgens over het land wordt uitgereden, is de stikstofemissie ten gevolge van dat uitrijden volgens deze bijlage zo veel lager, dat dit samen met de emissietoename vanuit de stal en de mestopslag zal kunnen leiden tot een netto-afname van de emissie.

Bij het beoordelen van de effecten van de emissie van ammoniak door veehouderijen kan alleen gebruik worden gemaakt van de emissiegegevens van stallen, en niet van emissiegegevens van het uitrijden van mest. In de voorgeschreven emissiefactoren wordt uitgegaan van de emissie van het dier en de emissie van de mestopslag, behorende bij het toegepaste huisvestingssysteem. Emissiebeperking bij het uitrijden van mest is wel relevant voor de verlaging van de achtergrondconcentraties en -deposities, maar niet voor de emissies op bouwvlak- of inrichtingsniveau.

Bovendien zou bij de in het MER beoogde beoordelingswijze een saldering mogelijk moeten zijn van de depositietoename ten gevolge van de emissie van de stal enerzijds, met de veronderstelde depositieafname ten gevolge van het uitrijden van het eindproduct van de mestbewerking in plaats van de “normale mest” anderzijds. Er kan niet worden geborgd dat alleen de “emissiearme mest” wordt uitgereden nabij de Natura 2000-gebieden en wordt voorkomen dat daar “normale mest” wordt uitgereden. Deze landbouwgronden maken geen deel uit van het plangebied; ook is niet aannemelijk gemaakt dat initiatiefnemer het beheer heeft over deze landbouwgronden. De beoogde saldering kan daarom, nog afgezien van de in de bijlage 12 van het MER aangegeven onzekerheden in de beoordeling, niet de zekerheid bieden dat er geen toename van de depositie zal optreden op de te beschermen habitats.

⁷ De Commissie heeft ter voorbereiding van de advisering een bezoek gebracht aan de locatie, en daar gesproken met vertegenwoordigers van het bevoegd gezag en initiatiefnemer en hun adviseurs.

⁸ Bijlage 12; notitie Witteveen&Bos, Ammoniakbalans Schaap Bio Energie, referentie SK92-1/14-005.198, 11 maart 2014

De Commissie merkt op dat het MER een alternatief moet bevatten waarbij zeker wordt gesteld dat er geen toename van depositie van stikstof zal plaatsvinden die tot significant negatieve effecten in Natura 2000-gebieden⁹ kan leiden. Het MER bevat geen alternatief waarbij toename van de emissie op plan- of bedrijfsniveau wordt voorkomen, zodat negatieve gevolgen voor stikstofgevoelige habitattypen in Natura 2000-gebieden niet worden uitgesloten.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER alsnog een alternatief te beschrijven waarbij geen toename van de stikstofdepositie zal optreden.

2.2 Emissies WKK en mestbewerking

Naast het melkvee is er binnen het bouwvlak een co-vergistingsinstallatie aanwezig met een capaciteit van 60.000 ton te verwerken materiaal per jaar. In de huidige situatie is de doorzet ongeveer 27.000 ton per jaar. Onderdeel van het voornemen is de verhoging van de doorzet naar 60.000 ton per jaar. Naast de mest van het eigen vee verwerkt de initiatiefnemer hier mest van 30 à 40 andere veehouders, en coproducten zoals restproducten uit de levensmiddelenindustrie. Het geproduceerde biogas wordt voor een deel omgezet in met aardgas compatibel gas en in het aardgasnet geleverd; een ander deel van het biogas wordt in drie WKK-installaties gebruikt als brandstof voor de opwekking van elektriciteit voor eigen gebruik en voor levering aan het elektriciteitsnet.

In het MER is geen aandacht besteed aan de emissies van NO_x, CO₂ en fijn stof door de WKK-installaties. Aangegeven is dat de co-vergistingsinstallatie al is bestemd, en er dus geen toetsing van de emissie daarvan hoeft plaats te vinden. Over de CO₂-emissie die vrijkomt bij het opwaarderen van het biogas wordt wel opgemerkt dat die wordt opgevangen en afgevoerd. Tijdens het locatiebezoek werd aangegeven dat de NO_x en de CO₂ worden geëmitteerd¹⁰.

De Commissie merkt hierover op dat, nu de doorzet van de vergistingsinstallatie meer dan verdubbelt, de toename van de emissies zouden moeten worden beoordeeld als milieugevolgen van het voornemen.

Uit het MER¹¹ blijkt voorts dat de initiatiefnemer overweegt een mestverwerkingsinstallatie te realiseren. In paragraaf 6.3 is aangegeven dat de realisatie van de mestverwerkingsinstallatie deel uitmaakt van het voorkeursalternatief. Hieruit kan worden begrepen dat de mestverwerkingsinstallatie een toevoeging is ten aanzien van de covergistingsinstallatie en gasopwerkingsinstallatie, die immers als bestaand zijn aangemerkt in het MER. Het MER bevat echter geen informatie over de mestverwerkingsinstallatie en de gevolgen van het in werking zijn van deze nieuwe installatie voor het milieu¹². De gevolgen voor het milieu van het uitvoeren van het voorkeursalternatief kunnen ook om die reden niet goed worden betrokken bij de besluitvorming.

⁹ Op pagina 50/51 van het MER is een overzicht gegeven van de Natura 2000-gebieden in de omgeving.

¹⁰ Overigens bleek ook dat de geproduceerde warmte uit de WKK-installaties momenteel maar gedeeltelijk wordt gebruikt.

¹¹ Paragraaf 6.2 en 6.3 en bijlage 12 van het MER.

¹² Behalve dan de veronderstelde invloed van de mestbewerking op de samenstelling van de mest, waar in paragraaf 2.1 al naar is verwezen.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER alsnog de emissies van NO_x, CO₂ en fijn stof van de WKK-installaties en de groen gasopwerkinstallatie en de milieugevolgen van het gebruik van de mestverwerkingsinstallatie in beeld te brengen en aan te geven hoe deze emissies en milieugevolgen kunnen worden verminderd.

2.3 Geluid

De aanzienlijke groei van de veestapel zal met zich meebrengen dat ook het gebruik van werktuigen op het erf, alsmede de aanvoer van voer en de afvoer van melk en mest evenredig toenemen. Ook de vergroting van de doorzet van de covergistinginstallatie heeft gevolgen voor de geluidsemissie van de inrichting. In het MER is hier wel op ingegaan, maar de aantallen vervoersbewegingen waarmee in het akoestisch rapport bij het MER is gerekend komen niet overeen met de bij de grotere bedrijfsomvang te verwachten aantallen vervoersbewegingen. Hierdoor bevat het MER niet de informatie die nodig is om bij de besluitvorming voldoende rekening te houden met het aspect geluidshinder.

De Commissie adviseert in een aanvulling op het MER alsnog een juiste beoordeling te maken van de gevolgen van de uitbreiding van het bedrijf voor de geluidshinder.

BIJLAGE 1: Projectgegevens toetsing MER

Initiatiefnemer: Schaaap bio-energie te Tirns

Bevoegd gezag: Gemeente Súdwest-Fryslân

Besluit: wijzigen van bestemmingsplan en verlenen omgevingvergunning

Categorie Besluit m.e.r.:

plan-m.e.r. vanwege kaderstelling voor categorie D.14 en D.18.1-7 en vanwege passende beoordeling

Activiteit: wijzigen bestemmingsplan en verlenen omgevingsvergunning voor uitbreiding melkrundveehouderij en co-vergistinginstallatie

Bijzonderheden: *plan- en project-MER*

Procedurele gegevens:

kennisgeving MER in de Staatscourant van: 17 april 2014

ter inzage legging MER: 18 april tot en met 29 mei 2014

aanvraag toetsingsadvies bij de Commissie m.e.r.: 10 april 2014

toetsingsadvies uitgebracht: 6 juni 2014

Samenstelling van de werkgroep:

Per project stelt de Commissie een werkgroep samen bestaande uit enkele deskundigen, een voorzitter en een werkgroepsecretaris. Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

dr. F.H. Everts

mr. F.D. van Heijningen (voorzitter)

ing. J.H. Grit (werkgroepsecretaris)

ing. M.M.J. Pijnenburg

Werkwijze Commissie bij toetsing:

Tijdens de toetsing gaat de Commissie na of het MER voldoende juiste informatie bevat om het milieubelang volwaardig mee te kunnen wegen in het besluit. De Commissie gaat bij het toetsen uit van de wettelijke eisen voor de inhoud van een MER, zoals aangegeven in artikel 7.7 dan wel 7.23 van de Wet milieubeheer, en van eventuele documenten over de reikwijdte en het detailniveau van het MER. Indien informatie ontbreekt, onvolledig of onjuist is, beoordeelt de Commissie of zij dit een essentiële tekortkoming vindt. Daarvan is sprake als aanvullende informatie in de ogen van de Commissie kan leiden tot andere afwegingen. In die gevallen adviseert de Commissie de ontbrekende informatie alsnog beschikbaar te stellen, vóór het besluit wordt genomen. Opmerkingen over niet-essentiële tekortkomingen in het MER worden in het toetsingsadvies opgenomen voor zover ze kunnen worden verwerkt tot duidelijke aanbevelingen voor het bevoegde gezag. De Commissie richt zich in het advies dus op hoofdzaken die van belang zijn voor de besluitvorming en gaat niet in op onjuistheden of onvolkomenheden van ondergeschikt belang.

Omdat de Commissie niet is geraadpleegd bij de voorbereiding op het MER heeft ze een locatiebezoek afgelegd om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie.

Zie voor meer informatie over de werkwijze van de Commissie www.commissiemer.nl op de pagina *Commissie m.e.r.*

Betrokken documenten:

De Commissie heeft de volgende documenten betrokken bij haar advies Plan-MER Uitbreiding Veehouderij Tirns – Kilewierwei 1, Sudwest Fryslân, code 1299142 / 28-02-14, 28 februari 2014.

- Ontwerp Bestemmingsplan Kilewierwei 1 in Tirns, 18 maart 2014.
- Grondgebondenheid volgens de ontwerp – Verordening Romte 2014.
- Uitspraak RvS 1 mei 2013.
- Vergunde situatie Kilewierwei 1 te Tirns.
- Voornemen Kilewierwei 1 te Tirns.
- Maximale situatie Kilewierwei 1 te Tirns.

De Commissie heeft geen zienswijzen of adviezen via bevoegd gezag ontvangen.

**Toetsingsadvies over het milieueffectrapport
Uitbreiding Veehouderij te Tirns – Kilewierwei 1, Súdwest-Fryslân**

ISBN: 978-90-421-3949-7

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Arthur van Schendelstraat 800 Utrecht

T 030 - 234 76 66

F 030 - 233 12 95

E mer@eia.nl

W www.commissiemer.nl

